

BS/19/2012

GOTOWOŚĆ POLAKÓW

DO WSPÓŁPRACY

W LATACH 2002–2012



Znak jakości przyznany CBOS przez Organizację Firm Badania Opinii i Rynku
13 stycznia 2011 roku

Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Żurawia 4a, 00-503 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

W pierwszej dekadzie przemian ustrojowych Polacy często dostrzegali pogorszenie się relacji między ludźmi, wzrost interesowności i skupienia się na swoich sprawach¹. Tymczasem więzi społeczne stanowią kapitał, który coraz częściej jest wskazywany jako niezbędny element m.in. rozwoju gospodarczego. O roli, jaką pełni, świadczy chociażby fakt opracowania „Strategii rozwoju kapitału społecznego 2011-2020”, której jednym z celów jest kształtowanie postaw sprzyjających kooperacji². Kultura współpracy jest czynnikiem usprawniającym działanie społeczne, tworzącym odpowiedni klimat do rozwoju. Jest też ważnym elementem budowy społeczeństwa obywatelskiego. Od dziesięciu lat regularnie badamy nastawienie Polaków do współdziałania. W styczniu³ ponownie zapytaliśmy o opinie na temat celowości i skuteczności współpracy oraz o gotowość do jej podjęcia w różnych dziedzinach życia.

WIARA W SENS I SKUTECZNOŚĆ WSPÓLPRACY

W sens współpracy wierzy ponad cztery piąte dorosłych Polaków (81%). Co jedenasty (9%) uważa jednak, że to na ogół marnowanie czasu. Na przekonanie o celowości współdziałania najsilniej wpływa wykształcenie. Im wyższe, tym powszechniej wyznawany jest pogląd, że wspólnie z innymi ludźmi można osiągnąć więcej niż samemu. Inne cechy społeczno-demograficzne w niewielkim stopniu różnicują opinie na ten temat (zob. tabele aneksowe). Od dziesięciu lat liczba badanych przeświadczonych o celowości wspólnego działania w zasadzie się nie zmienia.

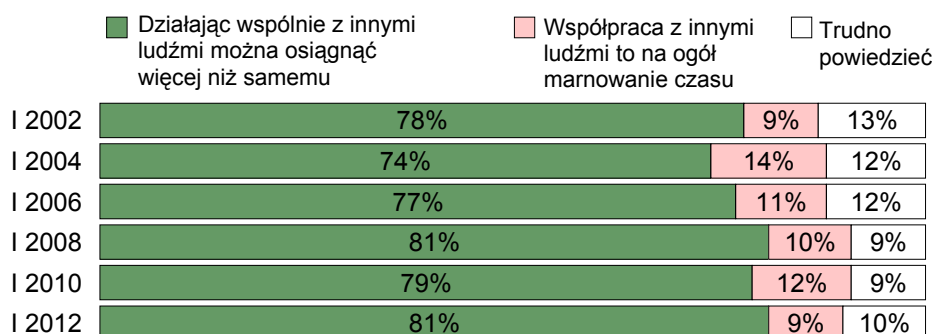
¹ Zob. komunikat CBOS „Czy grozi nam samotność w tłumie?”, listopad 1999 (oprac. B. Wciórka).

² Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego „Strategia rozwoju kapitału społecznego 2011-2020”. Dostępne: <http://ks.mkidn.gov.pl/pages/strona-glowna/strategia-rozwoju-kapitalu-spoiecznego/pobierz-dokument-w-pdf.php>

³ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (260) przeprowadzono w dniach 5 – 11 stycznia 2012 roku na liczącej 1058 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

CBOS

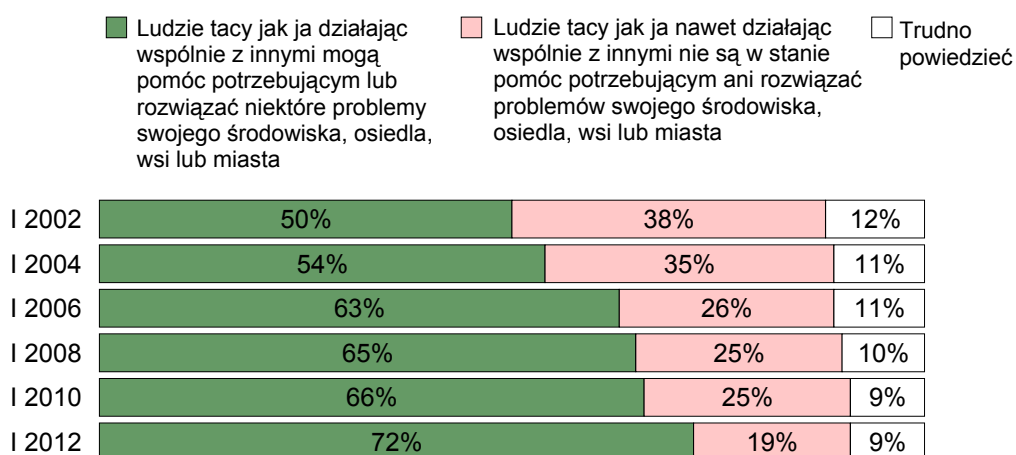
RYS. 1. KTÓRA Z PONIŻSZYCH OPINII JEST BLIŻSZA PANA(I) POGLĄDOM?



Od roku 2002 wzrasta natomiast wiara w skuteczność takiego działania. Obecnie niemal trzy czwarte badanych (72%) uważa, że działając wspólnie z innymi mogą pomóc potrzebującym lub rozwiązać niektóre problemy swojego środowiska lub miejscowości. Mniej więcej co piąty (19%) ma przeciwnie zdanie na ten temat. Przed dziesięcioma laty tylko połowa Polaków (50%) wierzyła, że działając wspólnie może coś zmienić w swojej okolicy, a niemal dwie piąte (38%) uważało, że nawet współpracując mieszkańcy nie mają wpływu na to, co się dzieje w ich mieście lub wsi. Najbardziej znaczącą determinantą przekonania o skuteczności współpracy jest wykształcenie (zob. tabele aneksowe).

CBOS

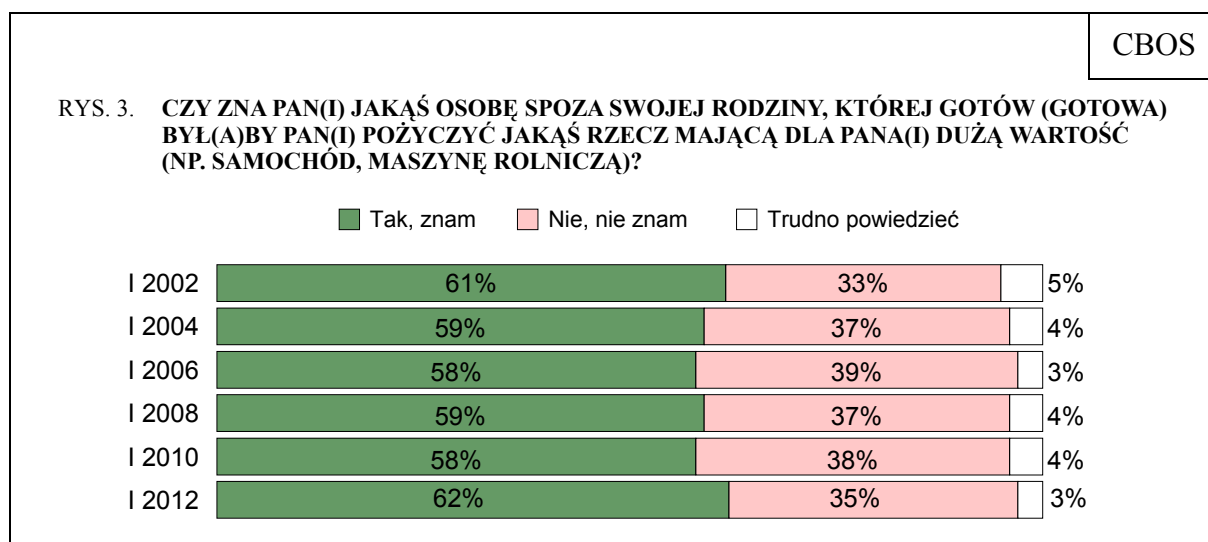
RYS. 2. KTÓRA Z PONIŻSZYCH OPINII JEST BLIŻSZA PANA(I) POGLĄDOM?



GOTOWOŚĆ DO WSPÓŁPRACY

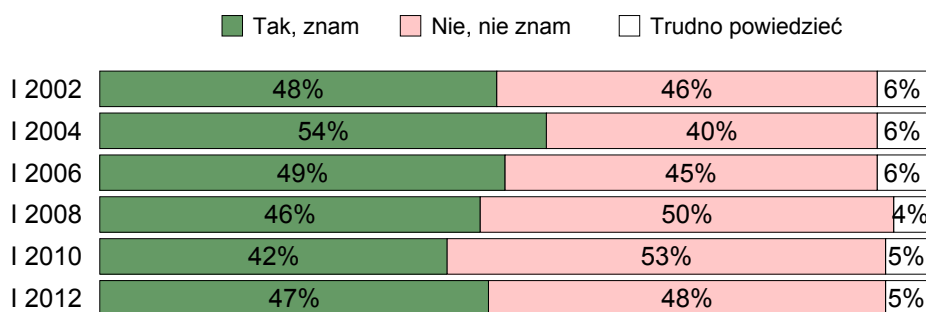
Gotowość do współpracy badaliśmy, pytając respondentów, czy znają osoby spoza rodziny, z którymi współdziałaliby w konkretnych dziedzinach, tzn. byłoby gotowi pożyczyć im coś wartościowego, pomóc w pracy na rzecz środowiska, swojej miejscowości lub potrzebujących, współdziałać w sferze gospodarki lub polityki.

Większość badanych (62%) deklaruje, że pożyczyłaby komuś spoza rodziny jakąś wartościową rzecz, np. samochód lub maszynę rolniczą. Jedna trzecia (35%) nie wyraziła jednak gotowości do takiej formy współpracy. W ostatniej dekadzie praktycznie nie zmieniło się nastawienie do pożyczania innym cennych rzeczy.



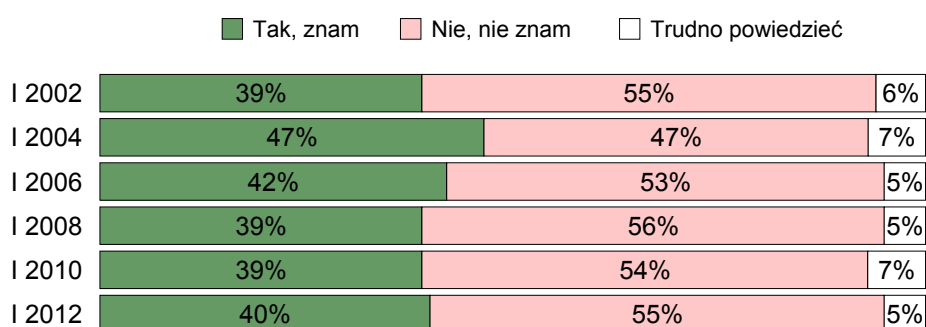
Chęć pomagania w nieodpłatnej pracy na rzecz lokalnej społeczności deklaruje prawie połowa badanych (47%), ale w zasadzie tyle samo (48%) twierdzi, że nie zna nikogo, komu byłoby gotowych pomóc w takiej działalności. W tej sferze nastąpił 5-punktowy wzrost deklaracji gotowości do współpracy w stosunku do roku 2010, jednak wówczas był to wynik najniższy z dotychczasowych. Wzrost ten oznacza więc raczej powrót do wcześniejszego poziomu gotowości.

RYS. 4. CZY ZNA PAN(I) JAKĄS OSOBĘ SPOZA SWOJEJ RODZINY, KTÓREJ GOTÓW (GOTOWA) BYŁ(A)BY PAN(I) POMAGAĆ W DOBROWOLNEJ I NIEODPŁATNEJ PRACY NA RZECZ ŚRODOWISKA, OSIEDLA, WSI, MIASTA ALBO POTRZEBUJĄCYCH?



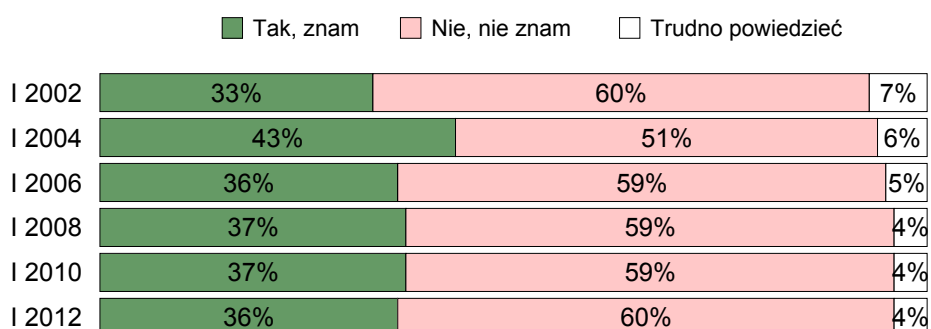
Jeszcze mniejszą skłonność do współpracy wykazują Polacy w sferze biznesowej. Ponad połowa ankieterowanych (55%) twierdzi, że nie zna nikogo, z kim mogłaby wspólnie prowadzić działalność gospodarczą. Gotowość podjęcia takiej współpracy deklaruje dwie piąte (40%). W ostatniej dekadzie odsetek ten nie zmieniał się znacząco, z wyjątkiem roku 2004 (wówczas w tej dziedzinie, a także w zakresie gotowości do pracy na rzecz swojej okolicy oraz pomocy komuś w zostaniu posłem chęć podjęcia takiej kooperacji deklarowało najwięcej Polaków).

RYS. 5. CZY ZNA PAN(I) JAKĄS OSOBĘ SPOZA SWOJEJ RODZINY, Z KTÓRĄ GOTÓW (GOTOWA) BYŁ(A)BY PAN(I) WSPÓLNIE PROWADZIĆ DZIAŁALNOŚĆ GOSPODARCZĄ (BYĆ WSPÓLNIKIEM)?



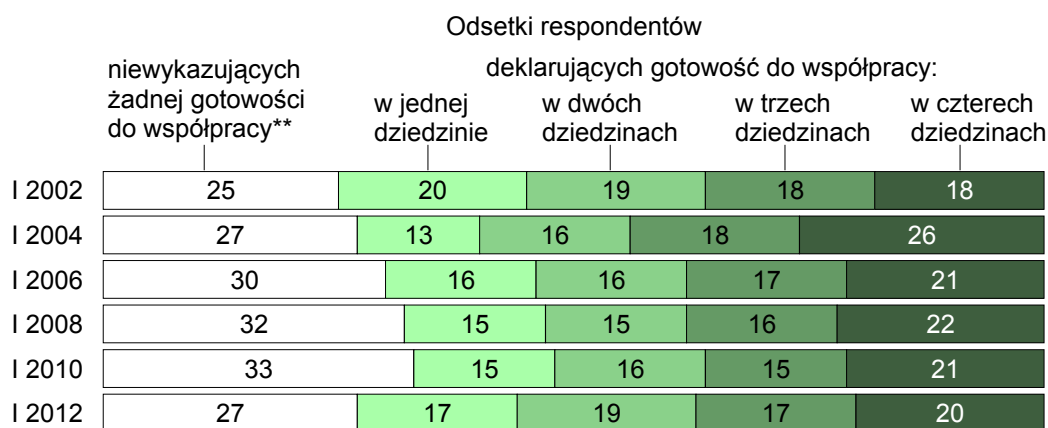
Najmniej badanych jest gotowych aktywnie pomagać komuś w zostaniu radnym lub posłem. Takiego zadania podjęłyby się nieco ponad jedna trzecia (36%). Jednak prawie dwukrotnie więcej respondentów (60%) twierdzi, że nie zna nikogo, z kim gotowi byłiby współdziałać w tym celu. Od dziesięciu lat Polacy niemal tak samo często dystansują się od współpracy w tej dziedzinie.

RYS. 6. CZY ZNA PAN(I) JAKĄS OSOBĘ SPOZA SWOJEJ RODZINY, KTÓREJ GOTÓW (GOTOWA) BYŁ(A)BY PAN(I) AKTYWNIIE POMAĞAĆ W ZOSTANIU RADNYM, POSŁEM ITP.?



Co czwarty dorosły Polak (27%) twierdzi, że nie zna nikogo, z kim mógłby współpracować w którejkolwiek z wymienionych dziedzin. Co szósty (17%) wskazał na jedną z nich, mniej więcej tyle samo osób – na dwie dziedziny (19%) lub trzy (17%). Co piąty badany (20%) wyraził gotowość do współpracy we wszystkich sferach.

RYS. 7. POZIOM GOTOWOŚCI DO WSPÓŁPRACY Z LUDŹMI SPOZA SWOJEJ RODZINY*



* Uwzględniono gotowość do pożyczania wartościowych rzeczy, pracy społecznej na rzecz swojego środowiska i osób potrzebujących, wspólnego prowadzenia działalności gospodarczej oraz politycznej

** Respondenci, którzy na wszystkie pytania odpowiedzieli: „nie znam” lub „trudno powiedzieć”

Trzeba zaznaczyć, że chęć do współdziałania spada wraz z wiekiem. Wśród najstarszych respondentów (powyżej 65. roku życia) niemal połowa (47%) twierdzi, że nie zna nikogo, z kim mogłaby podjąć współpracę w którejkolwiek z dziedzin, natomiast wśród najmłodszych (w wieku 18–24 lata) – tylko co dziewiąty (11%).

Skłonność do współdziałania w pewnej mierze zależy od społeczno-demograficznych cech respondentów, choć warto podkreślić, że nie we wszystkich formach współpracy w tym samym stopniu. Największe znaczenie ma zainteresowanie polityką i wykształcenie – im wyższe, tym częściej badani deklarują chęć współpracy (także w zakresie pożyczania wartościowych rzeczy).

Tabela 1

Cechy społeczno-demograficzne	Odsetki respondentów znających osoby spoza swojej rodziny, którym gotowi byłiby:				
	pożyczyć wartościową rzecz	pomóc w pracy dla środowiska, okolicy, potrzebujących	prowadzić wspólnie działalność gospodarczą	pomóc w zostaniu radnym lub posłem	
	Ogółem	62	47	40	36
Płeć					
Mężczyźni	66	46	48	41	
Kobiety	58	48	33	32	
Wiek					
18–24 lata	79	60	59	46	
25–34	69	45	54	33	
35–44	72	57	49	40	
45–54	59	48	36	39	
55–64	57	46	32	36	
65 lat i więcej	41	32	20	27	
Miejsce zamieszkania					
Wieś	62	48	34	38	
Miasto do 20 tys.	53	49	39	36	
20–100 tys.	60	48	42	40	
101–500 tys.	63	43	45	32	
501 tys. i więcej mieszkańców	70	46	52	30	
Wykształcenie					
Podstawowe	43	34	24	24	
Zasadnicze zawodowe	62	44	30	36	
Średnie	65	63	47	41	
Wyższe	77	64	61	44	
Ocena warunków materialnych gospodarstwa domowego					
Złe	50	36	27	31	
Średnie	58	43	35	34	
Dobre	70	55	51	41	
Zainteresowanie polityką					
Duże	72	64	55	55	
Średnie	62	50	46	40	
Niewielkie	64	42	32	30	
Żadne	50	35	32	26	

Gotowość do współpracy wzrasta również wraz z oceną własnych warunków materialnych. Osoby oceniające je jako dobre najczęściej składają takie deklaracje. Różnice wskazań między badanymi, którzy swój status materialny określają jako zły, a tymi, którzy postrzegają go jako przeciętny, są stosunkowo niewielkie, a w przypadku współpracy w sferze polityki skłonność do współdziałania jest właściwie taka sama.

Płeć nie różnicuje znacząco gotowości do pracy na rzecz środowiska, okolicy lub potrzebujących i tylko nieznacznie wpływa na gotowość do pożyczania wartościowych rzeczy. Mężczyźni są jednak znacznie częściej gotowi do współdziałania w sferze polityki i współpracy gospodarczej.

We wszystkich tych dziedzinach gotowością do podjęcia współdziałania wyróżniają się ludzie młodzi, a niechęcią – najstarsi badani. Różnice w postawach osób z pozostałych grup wiekowych są znacznie mniejsze, choć gotowość do współpracy w sferze gospodarki wyraźnie spada wraz z wiekiem.

Miejsce zamieszkania w zasadzie nie ma większego wpływu na chęć do współdziałania. Jednak im większa miejscowość, tym częściej jej mieszkańcy deklarują gotowość do prowadzenia z osobami spoza rodziny działalności gospodarczej.

GOTOWOŚĆ DO WSPÓŁPRACY A POGLĄDY NA TEMAT JEJ UŻYTECZNOŚCI, SKUTECZNOŚCI I INNE WSKAŹNIKI

Na gotowość do współpracy⁴ wpływają opinie o korzyściach, jakie ona przynosi. Respondenci przekonani o pozytywnych rezultatach współpracy deklarują wyższą gotowość do jej podjęcia, niż ci, którzy uważają ją za stratę czasu (średnia 1,98 w stosunku do 1,38). Jeszcze bardziej skłonni do współdziałania są badani przeświadczeni o skuteczności wspólnego działania (średnia 2,10).

⁴ Z odpowiedzi na pytania o skłonność do kooperacji w różnych dziedzinach utworzyliśmy wskaźnik gotowości do współpracy, przyjmujący wartości od 0 (respondent nie wyraża chęci do współdziałania w żadnej z tych sfer) do 4 (świadczący o gotowości do kooperacji we wszystkich dziedzinach). Średnia dla ogółu badanych wynosi 1,84.

Tabela 2

Gotowość do współpracy* wśród badanych, którzy uważają, że:	Średnia
– działając wspólnie z innymi ludźmi można osiągnąć więcej niż samemu	1,98
– współpraca z innymi ludźmi to na ogół marnowanie czasu	1,38
– działając wspólnie z innymi <u>można</u> pomóc potrzebującym lub rozwiązać niektóre problemy swojego środowiska, osiedla, wsi lub miasta	2,10
– nawet działając wspólnie z innymi <u>nie jest się w stanie pomóc</u> potrzebującym ani rozwiązać problemów swojego środowiska, osiedla, wsi lub miasta	1,27

* Wskaźnik nasilenia gotowości do współpracy (skala 0 – 4)

Poglądy na temat celowości i skuteczności współpracy wpływają na gotowość jej podjęcia, ale tylko w pewnym stopniu. Ograniczony wpływ tych opinii na deklaracje dotyczące działania może wynikać z faktu, że wskaźnik skłonności do współpracy został utworzony na bazie pytań o znajomość osób, z którymi respondenci mogliby podjąć taką współpracę. Najprawdopodobniej mierzy on nie tylko gotowość do współdziałania, ale także rozległość sieci kontaktów i więzi społeczne. Wskazuje na to choćby znaczenie wykształcenia, które wpływa na kapitał społeczny jednostek. Ponadto badani, którzy deklarują, że wśród ich przyjaciół, znajomych, sąsiadów oraz kolegów z pracy lub szkoły są osoby, które dobrowolnie i nieodpłatnie pracują na rzecz swojej lokalnej społeczności, wykazują niemal dwukrotnie wyższą gotowość do kooperacji niż ci, w otoczeniu których nie ma zaangażowanych społecznie⁵.

Tabela 3

Gotowość do współpracy* wśród badanych, którzy deklarują, że wśród ich przyjaciół, znajomych, sąsiadów, kolegów z pracy lub szkoły:	Średnia
– <u>sa osoby</u> , o których wiadomo, że dobrowolnie i nieodpłatnie pracują na rzecz swojego środowiska, kościoła, osiedla, wsi lub miasta albo też pracują społecznie na rzecz potrzebujących	2,38
– <u>nie ma osób</u> , o których wiadomo, że dobrowolnie i nieodpłatnie pracują na rzecz swojego środowiska, kościoła, osiedla, wsi lub miasta albo też pracują społecznie na rzecz potrzebujących	1,23

* Wskaźnik nasilenia gotowości do współpracy (skala 0 – 4)

Chęć do współpracy wiąże się także z dotychczasową aktywnością społeczną badanych. Im częściej przekazywali swoją pracę lub zasoby na cele dobroczynne, tym wyższa jest ich gotowość do współdziałania z osobami spoza rodziny. Mniejszy, choć nadal istotny jest związek między skłonnością do kooperacji a zaangażowaniem w pracę organizacji obywatelskich.

⁵ Więcej na temat zaangażowania społecznego otoczenia badanych w komunikacie CBOS poświęconym działalności społecznej Polaków (w przygotowaniu).

Tabela 4. Współczynniki korelacji r Pearsona

Wskaźniki społecznej aktywności:	Nasilenie gotowości do współpracy**
– ogólny wskaźnik dobroczynności ⁶	0,314*
– stopień zaangażowania w działalność charytatywną ⁷	0,301*
– działalność w organizacjach obywatelskich ⁸	0,163*

* Zależności istotne na poziomie 0,01

** Wskaźnik nasilenia gotowości do współpracy (skala 0 – 4)

Gotowość do współpracy jest związana również z poziomem zaufania społecznego w sferze zarówno prywatnej, jak i publicznej. Im wyższy, tym większą skłonność do kooperacji wykazują badani. Przedstawione zależności potwierdzają tezę o wpływie wzorów myślowych na procesy społeczne.

Tabela 5. Współczynniki korelacji r Pearsona

Poziom zaufania:**	Gotowość do współpracy
– w sferze prywatnej	0,199*
– w sferze publicznej	0,190*
– ogólny	0,212*

* Zależności istotne na poziomie 0,01

** Na podstawie wskaźników zaufania (zob. komunikat CBOS „Zaufanie społeczne”, marzec 2010)



Autorzy raportu „Polska 2030” podkreślają, że „to, czego potrzebujemy dla przyszłych sukcesów i realizacji szans, wiąże się ze wspólnotowym, grupowym kapitałem rozwoju, rosnącą zdolnością do współpracy, rozumienia się, zaufania, wspólnego patrzenia w przyszłość”⁹. Niski poziom zaufania i aktywności obywatelskiej stanowi realną przeszkodę

⁶ Na podstawie ogólnego wskaźnika dobroczynności (zob. komunikat CBOS „Dobroczynność w Polsce”, luty 2010 (oprac. R. Boguszewski).

⁷ Na podstawie wskaźnika zaangażowania w pomoc charytatywną (zob. komunikat CBOS „Dobroczynność w Polsce”, wyd. cyt.).

⁸ Na podstawie wskaźnika zaangażowania w pracę społeczną (zob. komunikat CBOS „Aktywność Polaków w organizacjach obywatelskich w latach 1998–2010, luty 2010 (oprac. R. Boguszewski).

⁹ „Polska 2030. Wyzwania rozwojowe”, dostępne: http://zds.kprm.gov.pl/sites/default/files/pliki/pl_2030_wyzwania_rozwojowe.pdf

w budowaniu silnej demokracji. Tymczasem Polska lokuje się wśród krajów europejskich o niskim poziomie zaufania społecznego i gotowości do współpracy¹⁰.

Wprawdzie większość Polaków jest przekonana o celowości i skuteczności współdziałania, jednak w mniejszości pozostają ci, którzy wyrażają gotowość jego podjęcia. Ponadto respondenci znacznie częściej skłonni są użyć wartościowej rzeczy komuś spoza rodziny, niż zaangażować się we współpracę w sferze społecznej, politycznej czy gospodarczej.

W ostatniej dekadzie nie zmieniła się istotnie liczba osób przekonanych o sensowności współpracy i wyrażających gotowość do jej podjęcia. W pewnych dziedzinach następują jednak pozytywne zmiany. Polacy coraz częściej wierzą, że działając z innymi mogą rozwiązać problemy swoich społeczności lokalnych.

Opracowała
Katarzyna KOWALCZUK

¹⁰ J. Giczi i E. Sik, *Trust and social capital in contemporary Europe*, dostępne: http://www.tarki.hu/en/research/european_social_report/giczi_sik_eng_2009.pdf

A N E K S

Tabela 1

		Która z poniższych opinii jest bliższa Pana(i) poglądom?			Liczba osób
		Działając wspólnie z innymi ludźmi można osiągnąć więcej niż samemu	Współpraca z innymi ludźmi to na ogół marnowanie czasu	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		81	9	10	1058
Płeć	Mężczyźni	80	11	8	461
	Kobiety	83	7	10	597
Wiek	18-24 lata	87	6	7	122
	25-34	90	6	3	157
	35-44	86	6	8	151
	45-54	78	11	11	188
	55-64	80	10	10	221
	65 lat i więcej	75	12	13	219
Miejsce zamieszkania	Wieś	78	11	11	380
	Miasto do 20 tys.	82	11	7	143
	20-100 tys.	82	10	9	185
	101-500 tys.	84	7	9	238
	501 tys. i więcej mieszk.	89	4	6	112
Wykształcenie	Podstawowe	69	14	16	195
	Zasadnicze zawodowe	79	11	11	271
	Średnie	85	8	7	394
	Wyższe	93	4	4	198
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	89	5	7	88
	Średni personel, technicy	95	5		44
	Pracownicy adm.-biurowi	89	6	6	72
	Pracownicy usług	84	6	10	69
	Robotnicy wykwalifikowani	77	16	7	111
	Robotnicy niewykwalifik.	84	8	8	49
	Rolnicy	68	8	24	50
	Pracujący na własny rach.	94	3	3	34
Bierni zawodowo	Renciści	76	12	12	76
	Emeryci	77	11	12	272
	Uczniowie i studenci	87	3	10	60
	Bezrobotni	82	14	4	93
	Gospodynie domowe i inni	88	5	8	40
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	88	4	9	139
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	82	11	8	92
	sekt. prywat. poza rolnict.	87	9	4	214
	prywatnym gosp. rolnym	66	6	28	47
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	77	12	10	145
	501-750	81	9	10	128
	751-1000	77	13	10	166
	1001-1500	87	7	6	183
	Powyżej 1500 zł	90	6	5	191
Ocena własnych war. mater.	Złe	74	13	13	179
	Średnie	80	10	10	457
	Dobre	87	6	7	422
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	84	7	9	55
	Raz w tygodniu	82	8	10	490
	1-2 razy w miesiącu	81	10	9	144
	Kilka razy w roku	82	10	8	230
	W ogóle nie uczestniczy	81	11	8	139
Poglądy polityczne	Lewica	84	9	7	186
	Centrum	84	9	7	345
	Prawica	86	8	6	300
	Trudno powiedzieć	71	11	19	227

Tabela 2

		Która z poniższych opinii jest bliższa Pana(i) poglądom?			Liczba osób
		Ludzie tacy jak ja nawet działając wspólnie z innymi nie są w stanie pomóc potrzebującym ani rozwiązać problemów swojego środowiska, osiedla, wsi lub miasta	Ludzie tacy jak ja działając wspólnie z innymi mogą pomóc potrzebującym lub rozwiązać niektóre problemy swojego środowiska, osiedla, wsi lub miasta	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		19	72	9	1057
Płeć	Mężczyźni	20	72	8	460
	Kobiety	19	72	9	597
Wiek	18-24 lata	16	78	7	121
	25-34	13	81	6	157
	35-44	16	77	7	151
	45-54	24	68	8	188
	55-64	20	71	10	221
	65 lat i więcej	24	64	12	219
Miejsce zamieszkania	Wieś	21	71	8	379
	Miasto do 20 tys.	22	75	3	143
	20-100 tys.	19	70	11	185
	101-500 tys.	18	72	10	238
	501 tys. i więcej mieszk.	13	78	9	112
Wykształcenie	Podstawowe	27	62	11	195
	Zasadnicze zawodowe	21	69	11	271
	Średnie	20	72	8	394
	Wyższe	10	87	4	197
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	8	86	6	88
	Średni personel, technicy	30	70		44
	Pracownicy adm.-biurowi	13	76	11	72
	Pracownicy usług	14	77	9	69
	Robotnicy wykwalifikowani	20	75	5	110
	Robotnicy niewykwalifik.	27	65	8	49
	Rolnicy	14	80	6	50
	Pracujący na własny rach.	9	88	3	34
Bierni zawodowo	Renciści	26	61	13	76
	Emeryci	22	67	11	272
	Uczniowie i studenci	15	75	10	60
	Bezrobotni	27	68	5	93
	Gospodynie domowe i inni	18	70	13	40
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	13	84	3	139
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	14	80	5	91
	sekt. pryw. poza rolnict.	18	74	8	214
	prywatnym gosp. rolnym	13	81	6	47
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	24	70	6	145
	501-750	16	77	6	128
	751-1000	20	70	10	166
	1001-1500	23	68	9	183
	Powyżej 1500 zł	14	81	6	191
Ocena własnych war. mater.	Złe	26	64	11	179
	Średnie	21	68	10	456
	Dobre	15	80	6	422
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	22	69	9	55
	Raz w tygodniu	18	73	9	490
	1-2 razy w miesiącu	19	74	8	144
	Kilka razy w roku	20	70	10	229
	W ogóle nie uczestniczy	24	71	5	139
Poglądy polityczne	Lewica	19	75	6	186
	Centrum	18	77	4	345
	Prawica	18	75	7	299
	Trudno powiedzieć	22	58	19	227